

RØD STJERNE OVER KINA

Det kinesiske kejserdømme kollapsede i 1912, og den sidste kejser blev holdt indespærret i kejserpaladset Den Forbudte By. Selv om der i den kinesiske befolkning havde rejst sig utilfredshed med det lukkede kejserstyre, så turde de nye magthavere ikke helt fjerne Kinas sidste kejser.

Magtskiftet i Kina betød, at en ny republik skød op, men det førte hverken til fred eller demokrati eller ændrede på landets feudale samfundsstruktur. I stedet blev det enorme land præget af indre uro, borgerkrige og direkte besættelse og krig med Asiens voksende stormagt, Japan.

Republikken Kina (1912-1949) var præget af to politiske bevægelser, der ønskede to forskellige retninger for republikken. Den ene ønskede en borgerlig, nationalistisk republik og den anden et kommunistisk Kina efter sovjetisk forbillede.

Det ene af de to partier var det nationalistiske Goumindang, der på mange måder mindede om de nationalistiske bevægelser, der skød op rundt om i de europæiske kolonier i Indien, Fransk Indokina og i Afrika (se kapitel 4). Goumindangs første leder, Sun Yatsen, arbejdede for demokrati, bedre forhold i landbefolkningen og kamp mod stormagternes ydmygelse af Kina. Den politiske idealisme blev svækket, da generalen Chiang Kai-shek tog magten over Goumindang i 1927. Han forsøgte at ensrette bevægelsen, der bestod af både liberale og socialistiske medlemmer. Med Chiang Kai-shek som leder tog bevægelsen en mere nationalistisk retning, hvor hovedformålet var at samle det meget splittede Kina, hvor lokale krigsherrer havde magten i landområderne, og hvor europæerne i princippet havde magten i de østkinesiske kystbyer.

Den anden af de to parter var det kinesiske kommunistparti, der blev dannet i 1921 inspireret af den russiske revolution, og som ønskede at om-danne Kina til en kommunistisk stat. En af partiets stiftere, Mao Zedong, mente, at Kina havde nogle helt særlige træk, og at man derfor ikke automatisk kunne kopiere udviklingen i Sovjetunionen. Frem til 1927 samarbejdede kommunisterne og Goumindang og fik støtte fra Sovjetunionen, indtil Chiang Kai-shek brød samarbejdet.

Borgerkrigen i Kina 1927-1937

Samarbejdet mellem de to parter blev afløst af mistro, og det kom i 1927 til et åbent brud, og Goumindang-soldater foretog en massakre på kommunisterne i Shanghai. Goumindang overtog herefter styret af Kina, og udlandet anerkendte Chiang Kai-shek som Kinas formelle leder. Det betød, at Kina nu knyttede tætte bånd til USA, der ydede økonomisk støtte til den kinesiske republik.

Kommunisterne, derimod, trak sig tilbage til den centrale del af Kina for at opbygge en stærk hær bestående af fattige bønder.

▲ Kinesiske turister besøger et monument over "Den lange march". Hvilken rolle spiller monumentet i nutidens Kina? Inddrag evt. fokuspunktet s. 124.

I de kommunistdominerede områder blev bønderne organiseret i "revolutionære basisområder", hvor alle var lige, hvilket betød, at bønderne for første gang i århundreder havde indflydelse på deres egen produktion og tilværelse.

Kommunisterne fik organiseret og opbygget en bondehær, der godt nok var dårligt udrustet, men som kæmpede for et bedre og mere retfærdigt Kina, som de havde hørt kommunisterne fortælle om i deres basisgrupper. I begyndelsen af 1930'erne havde den dårligt urustede kommunistiske folkehær, der førte guerillakrig ind i Goumindangs områder, kontrol over store områder af især det sydlige Kina.

I 1934, hvor Kina blev truet af den japanske ekspansion i Manchuriet*, besluttede Chang Kai-shek at sætte det endelige slag ind mod kommunisterne. Kommunisterne leder Mao Zedong (1893-1976) vidste, at hans dårligt udrustede hær ikke kunne vinde over den militært overlegne Goumindang-hær, og valgte derfor at "overflytte" sin hær af soldater, som kommunisterne havde opkaldt Folkets Befrielseshær, fra det sydlige til det nordlige Kina.

I kinesisk historieskrivning kendes denne forflytning af 100.000 soldater som "Den lange March", der foregik fra 1934 til 1936. Under en femtedel af de mange soldater overlevede den mere end 12.000 kilometer lange march, men den viste, hvad kommunisterne var klar til at ofre for en sejr og i deres øjne et bedre Kina. Derfor fik "Den lange March" stor symbolsk betydning for kommunisterne fortælling om vejen til magten i 1949.

I 1937 trængte japanerne frem og besatte hele den kinesiske kystregion, hvilket blandt andet førte til voldsomme kampe og en massakre på den kinesiske befolkning, hvor 300.000 kinesere blev dræbt i Nanjing. Japanerne havde nu kontrollen over det råstoftunge Manchuriet i nord og hele kyststrækningen, hvilket betød alle de økonomisk attraktive dele af Kina.

Japan gjorde i starten af 1930'erne den nordøstlige del af Kina (som kaldtes Manchuriet) til en form for japansk koloni.

Nu blev Goumindang og kommunisterne enige om at stoppe borgerkrigen for sammen at tage kampen op mod japanerne. De to parter kæmpede hver for sig imod japanerne, kommunisterne med våben fra Sovjetunionen, og Goumindang med våben fra USA.

Efter den japanske kapitulation i 1945 kom Goumindang og kommunistpartiet igen i åben kamp med hinanden, hvilket efter fire år endte med, at Folkets Befrielseshær kunne tage magten. Chiang Kai-shek og resten af Goumindang flygtede til øen Taiwan, hvor de videreførte Republikken Kina. Kommunisterne, derimod, udråbte 1. oktober 1949 Folkerepublikken Kina.

Det kommunistiske Kina

Under borgerkrigen havde Mao udviklet en revolutionsteori, der byggede på Marx og Lenins klassiske kommunisme, men havde tilpasset den, så den passede til det feudale Kina, hvor der ikke havde fundet en industrialisering sted, og hvor langt størstedelen af befolkningen var fattige bønder.

Selv om Maos kommunisme adskilte sig teoretisk fra den sovjetiske, indledte de to lande et samarbejde, der dog mest af alt mindede om en ældre mester, der tager sig af en ung uerfaren lærling. I første omgang handlede det for de kinesiske kommunister om at konsolidere magten og få kontrollen over det store land. Derfor etablerede man folkets demokratiske diktatur, der netop var en tilretning af Marx' "proletariatets diktatur". Folkets demokratiske diktatur gik ud på, at kommunistpartiet stod i spidsen for landet og udøvede kontrol over de fire klasser bønder, arbejdere, småborgere og det nationale borgerskab. Det kom direkte til udtryk i Kinas flag med den store gule stjerne og de fire små.

Økonomisk gjaldt det særligt om at få opbakning fra bønderne, og derfor gik det nye styre i gang med en omfattende jordreform, der skulle udligne den skæve jordfordeling. Omfordelingen af jorden foregik frem til 1957 og skete ved, at staten overtog jorden og inddelte den i landbrugskollektiver, hvor bønderne dyrkede jorden. I begyndelsen afhang den enkeltes indtægt af, hvor meget arbejdskraft og jord han stillede til rådighed for fællesskabet. Fra midten af 1950'erne overgik man til egentlige kollektiver, hvor jorden blev drevet og dyrket af bønderne i fællesskab.

For USA var Kinas overgang til kommunistisk styre et alvorligt tilbageslag og bekræftede amerikanerne i, at kommunismen spredte sig, og at en aktiv amerikansk udenrigspolitik derfor var nødvendig (se kapitel 3). For Sovjetunionen kom den kommunistiske revolution i Kina derimod i første omgang meget belejligt og gav Sovjetunionen et vigtigt brohoved i Asien. I begyndelsen af 1950'erne indgik Kina og Sovjetunionen en række samarbejdsaftaler, og i 1953 introducerede Kina planøkonomi og vedtog sin første femårsplan.

I 1954 holdt Mao en tale til partimedlemmer om, hvilke værdier det nye Kina hvilede på. I kilde 55 kan du læse et uddrag af talen.

▲ Mao Zedong udråber den kinesiske folkerepublik, 1. oktober 1949.

Ordforklaring: Karl Marx mente, at når arbejderne havde erobret den politiske magt, ville de afskaffe den private ejendomsret til produktionsmidlerne (altså fabrikkerne og maskinerne osv.). Der ville stadig være en stat til at sikre, at kapitalisterne ikke generobrede magten; derfor var det et diktatur (som Karl Marx selv kaldte "proletariatets diktatur")

Det nye Kina

I 1949, efter mere end hundrede års kamp, opnåede det kinesiske folk, under ledelse af Kinas Kommunistiske Parti, endelig sin store sejr i folkets revolution mod imperialism, feudalisme og bureaukratisk kapitalisme; Herved tilendebragte det sin lange historiske undertrykkelse og slavebinding og grundlagde Den Kinesiske Folkerepublik, et folkets demokratiske diktatur. Den Kinesiske Folkerepubliks folkedemokratiske system, Det nye Demokrati, garanterer, at Kina fredeligt kan udrydde udbytning og fattigdom og opbygge et rigt og lykkeligt socialistisk samfund. Perioden fra grundlæggelsen af Den Kinesiske Folkerepublik til opnåelsen af et socialistisk samfund er en

overgangsperiode. I overgangsperioden er det statens fundamentale opgave skridt for skridt at tilvejebringe en socialistisk industrialisering af landet, skridt for skridt at gennemføre en socialistisk omformning af landbrug, håndværk og kapitalistisk industri og handel.

▲ Folkekøkken i slutningen af 1950'erne.

havde børnehaver, skoler og plejecentre for ældre, og indbyggede i hver folkekommune spiste i store folkekøkkener. Filosofien var, at de efter, der tidligere var brugt inden for den enkelte familie, nu kunne bruges på at få Kina til at udvikle sig og "springe fremad".

Med hjælp af politisk indoktrinering skulle folkekommunerne lære at arbejde mere effektivt, og landdistrikterne skulle industrialiseres, så de kunne fremstille landbrugsredskaber og maskiner. I starten blev der energisk og med stor entusiasme gået til sagen, og alle kinesere bidrog med at skaffe

"Det Store Spring Fremad"

I 1950'erne lagde det kommunistiske parti sig til at op ad sine erfaringer, som man havde gjort sig i Sovjetunionen i 1930'erne (se kapitel 10). Derfor lancerede kineserne i 1958 en stor og hurtig indsats for på én gang at få øget landbrugs- og industriproduktionen med den ambition at nå højder, der aldrig før var set i menneskeheds historie.

Kampagnen blev kaldt "Det Store Spring Fremad", og som navnet antyder, handlede det om, at Kina med stor hast skulle overhale de store vestlige industrinationer USA, Storbritannien og Japan.

Som en del af den store kampagne mente man, at det var nødvendigt at opløse Kinas mere end 100.000 landbrugskollektiver og erstatte dem med såkaldte folkekommuner. Hver kommune